

5. Wojna poza Europą – Afryka, Atlantyk, Daleki Wschód – notatka minimum

1. Wojna w Afryce

a) ekspansja Włoch w Afryce 1940 r.

- **cele Benito Mussoliniego** – odbudowanie Imperium Rzymskiego i przekształcenie Morza Śródziemnego w morze zamknięte; zdobycie Egiptu i brytyjską część Somalii.
- **sierpień 1940 r.** – **armia włoska opanowała Somali Brytyjskie** i przeszła do obrony.
- **wrzesień – listopad 1940 r.** – **ofensywa włoska na Egipt** Wojska włoskie zaatakowały Egipt z terytorium Libii i zajęły niewielką jego część
- **grudzień 1940 r. – listopad 1941 r. ofensywa brytyjska:**
Brytyjczycy sprowadzili swoje wojska kolonialne z Indii, Australii i Afryki Południowej, a następnie przeszły do kontrnatarcia, które zakończyło się wyparciem Włochów z Egiptu i zajęciem części terytorium Libii - Cyrenajki i Tobruku (styczeń 1941 r.). Następnie w lutym 1941 r. zaatakowali wojska włoskie w Etiopii i Somalii. Armia włoska skapitulowała do końca listopada 1941 r. Brytyjczycy wyzwolili Etiopię (okupowaną przez Włochów od 1936 r.), Somali Brytyjskie oraz zajęli Somali Włoskie

b) działania niemieckie w Afryce 1941 r.

- Hitler obawiał się utraty Libii dlatego w **lutym 1941 r.** wysłał do Afryki korpus ekspedycyjny „**Afrika Korps**” pod dowództwem „**lisa pustyni**” **gen. Erwina Rommela**
- **marzec – lipiec 1941 r.** – **ofensywa niemiecko – włoska** zmusiła siły brytyjskie do wycofania się z Libii. Jedynie w **Tobruku** pozostały siły alianckie (Australijczycy), które zostały w nim oblężone. Do Tobruku przerzucono **Samodzielną Brygadę Strzelców Karpackich**, siły brytyjskie i czeskie, które broniły portu do listopada 1941 r. obrońców nazwano „**szczurami Tobruku**”. Ofensywę państw Osi powstrzymano dopiero w lipcu w okolicach El-Alamajn w Egipcie. Linia frontu ustabilizowała się na granicy egipsko – libijskiej.

c) listopad 1941 r. – styczeń 1942 r. ofensywa brytyjska, której celem było odblokowanie Tobruku i zdobycie Cyrenajki w Libii. Zakończyła się sukcesem.

d) ofensywa państw „Osi” – maj – wrzesień 1942 r.

- w maju Afrika Korps zaatakował siły brytyjskie w Libii. Zdobył Tobruk a następnie przekroczył granicę z Egiptem. Front ustabilizował się pod El-Alamajn.

e) październik 1942 r. – maj 1943 r. – ofensywa wojsk alianckich, której celem jest likwidacja sił państw Osi w Afryce

- **23.10. – 4.11. bitwa pancerna pod El-Alamajn** – 8 Armia brytyjska dowodzona przez brytyjskiego **gen. Bernarda Montgomery`ego** zaatakowała pozycje niemieckie pod El-Alamajn. Po 12-dniowej bitwie wojska niemieckie zaczęły odwrót.
- **8.11.1942 r. – operacja „Torch”** – desant wojsk brytyjsko – amerykańskich pod dowództwem **gen. Dwighta Eisenhower`a** w Algierii i Maroku
 - ✓ Wysadzono desant morski w Casablance, Oranie i Algierze.
 - ✓ zajęcie Tobruku, reszty Cyrenajki, a następnie Trypolitanii do końca stycznia 1943 r.
- **Wojska niemieckie** wycofały się do Tunezji. Ze względu na brak zaopatrzenia z Europy **kapitulowały 13 maja 1943 r.** Gen. Erwin Rommel został wycofany z Afryki wcześniej.

2. Wojna na morzu – bitwa o Atlantyk

a) geneza:

- Wielka Brytania była wyspą. Transport morski miał dla niej podstawowe znaczenie – surowce i żywność dostarczano na Wyspę drogą morską. Przerwanie dostawy surowców strategicznych i żywności mogłoby doprowadzić do upadku W. Brytanii.
- na skutek zagrożenia i konieczności obrony imperium kolonialnego flota brytyjska uległa rozproszeniu na Morzu Północnym, Atlantyku, Morzu Śródziemnym i Oceanie Indyjskim,
- Hitler chciał opanować W. Brytanię. Nie udało mu się podbić wyspy w 1940 r. Dążył więc do odcięcia jej od dostaw surowców.

b) strategia niemiecka – blokada morska wyspy przy użyciu łodzi podwodnych (u-boty), okrętów nawodnych (okręty pułapki – tzw. krążowniki pomocnicze, pancerniki kieszonkowe) oraz samolotów. Przyjęta taktyka – **taktyka wilczych stad**. Dowódcą niemieckiej marynarki wojennej (Kriegsmarine) był **admiral Karl Dönitz**.

c) nasilenie wojny na morzu po zajęciu Danii Norwegii i Francji w 1940 r. III Rzesza zyskała dogodnie bazy na Morzu Północnym skąd mogła prowadzić operacje na Atlantyku. Po kapitulacji Francji zyskała bazy w północnej Francji i w północnej Afryce (operacje na Morzu Śródziemnym)

e) wojna na Atlantyku nasiliła się w latach 1941 r. gdy z USA zaczęły płynąć konwoje do W. Brytanii, a od września 1941 r. również do ZSRR (porty w Murmańsku i Archangielsku), które dostarczały broni, surowców i żywności. W połowie 1941 r. USA zaczęły dodawać osłonę okrętów wojennych oraz samolotów eskortujących, które strzegły statków handlowych. Mimo to przewaga była po stronie niemieckiej.

f) ciężkie walki o szlaki handlowe toczyły się w latach 1941 – 1943. Najtrudniejszy dla aliantów był listopad 1942 r. gdy utracili ponad 150 statków.

g) wojna na morzu spowodowała rozwój techniki morskiej. Ulepszono radary (echosondy i sonary) dzięki czemu łatwiej było wytropić okręty podwodne. W drugiej połowie 1943 r. przewaga przechyliła się na stronę aliantów.

3. Wojna na Pacyfiku i Dalekim Wschodzie 1940 – 1943

a) cele strategiczne Japonii:

- zajęcie terenów mogących zapewnić Japonii surowce mineralne i tanią siłę roboczą,
- zdobycie hegemonii na obszarze Pacyfiku,
- przekształcenie Japonii w największe mocarstwo na Dalekim Wschodzie,

b) agresja japońska na Chiny 1931 – 1945

- **od 1931 r. Japonia była zaangażowana w Chinach.** Najpierw zaatakowała Mandżurię. W 1932 r. utworzyła tam marionetkowe państwo Mandżukuo.
- **w 1937 r.** wykorzystując wojnę domową w Chinach zaanektowali Szanghaj, Nankin i południowe Shanxi.

c) podbój Azji Południowo – Wschodniej przez Japonii – grudzień 1941 r. – maj 1942 r.

- **plany Japonii:**
 - ✓ uderzenie na Hawaje przez zaskoczenie oraz zniszczenie amerykańskich sił tam stacjonujących,
 - ✓ opanowanie amerykańskich baz wojskowych na środkowych i południowych wodach Pacyfiku,
 - ✓ zdobycie bogatych w surowce obszarów na tzw. morzach południowych,

- **7 grudnia 1941 r. japońskie samoloty zaatakowały** amerykańską flotę Pacyfiku, stacjonującą w **Pearl Harbour na Hawajach**. Celem Japonii – sparaliżowanie amerykańskiej floty wojennej na Pacyfiku przez zniszczenie wielkich okrętów wojennych. Japończykom udało się zatopić 7 i poważnie uszkodzić 12 okrętów wykluczając znaczna część floty amerykańskiej na kilka miesięcy, co dało im swobodę działania.
 - **Jednocześnie z atakiem na Pearl Harbour zaatakowano Majale i Filipiny**
 - ✓ 15.02.1942 r. Japończycy zdobyli **Singapur**, największą brytyjską bazę wojskową na Pacyfiku. Zajęli również **Hongkong**.
 - ✓ do maja 1942 r. toczyły się walki o **Filipiny**, kolonię amerykańską. Najcięższe walki toczyły się o Płw. Bataan. W kwietniu 1942 r. skapitulowały jednostki na Wyspie Luzon, a maju skapitulowała twierdza Corregidor koło Manili. Jeńcy amerykańscy i filipińscy zostali zmuszeni do odbycia 160-kilometrowego „marszu śmierci” bez jedzenia i wody. Japończycy nie stosowali się do żadnych konwencji międzynarodowych.
 - następne zdobycze japońskie: **Wyspa Wake, Wyspę Guam, Holenderskie Indie Wschodnie (Indonezji), W-y Admiralicji, Archipelag Bismarcka, część Archipelagu Salomona, część Nowej Gwinei**.
 - **podboje na kontynencie azjatyckim – Płw. Indochiński** grudzień 1941 r. – maj 1942 r. Syjam i Birma.
- e) zahamowanie ekspansji japońskiej w 1942 r.**
- **7-8.05.1942 r. – bitwa na Morzu Koralowym**. Wzięty w niej udział połączone floty amerykańska i australijska przeciwko flocie japońskiej. Obie strony poniosły straty. Bitwa ta zahamowała postęp wojsk japońskich i zmniejszyła zagrożenie podboju Australii.
 - **4-7.06.1942 r. – bitwa o Midway** – Amerykanie powstrzymali próbę desantu japońskiego i zatopili 4 lotniskowce japońskie, co bardzo ograniczyło możliwości japońskiej floty. Bitwa ta jest momentem przełomowym wojny na Pacyfiku.